Panu Rantakokko

15.11.2023

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus 17.11.2023

Valtioneuvoston selvitys E47/2023 komission säädösehdotuksista ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien terveydellisistä vaatimuksista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa lausunto komission säädösehdotuksista ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien terveydellisistä vaatimuksista. THL esittää lausunnossaan suomalaisen talousveden terveydelliseen laatuun liittyviä huomioita erityisesti lyijyyn osalta.

Suomalaisen talousveden laadun takia vesilaitteistoissa käytettävien materiaalien on oltava sinkinkatoa kestäviä messinkiseoksia. Komissio ei kuitenkaan ole ottamassa näitä materiaaleja niiden käytön sallivalle ns. positiivilistalle sillä perusteella, että niistä liukenisi veteen liikaa lyijyä.

Lyijy on toksinen raskasmetalli, jolla suurina pitoisuuksina on haitallisia vaikutuksia etenkin hermostoon, mutta myös anemiaa ja munuaisvauriota voi aiheutua. Lasten älyllisen kehittymisen viivästyminen on herkin vaste, eikä sille ole voitu osoittaa haitatonta altistumistasoa. On kuitenkin huomattava, että lyijyn negatiivinen vaikutus älylliseen kehittymiseen on nykyisillä altistustasoilla hyvin pieni. On esitetty perusteltuja arvioita, että älykkyyden kehittymiseen vaikuttavista ulkoisista tekijöistä lyijyn osuus on 1–4%, kun esimerkiksi sosiaaliset ja kasvatusympäristöön liittyvät tekijät vaikuttavat yli 40%.

Kuten kaikkien muidenkin altisteiden kohdalla, terveysriski muodostuu vasta altistumisen myötä. Lyijystä suurin osa saadaan ravinnosta. Juomaveden osuuden kokonaissaannista on arvioitu olevan alle 10 %. Suomessa lyijyn saanti on kansainvälisesti katsoen vähäistä sekä ravinnosta että talousvedestä. Lyijyn talousvesiseurannan tulokset (liite 1) osoittavat, että aikavälillä 2014–2021 vain kaksi näytettä tutkituista yli 4500 näytteestä ylitti silloisen raja-arvon 10 µg/l. Talousveden lyijypitoisuuksien keskiarvot olivat alle 0,5 µg/l eli vain 10 % talousvesiasetuksen 1352/2015 vuonna 2023 päivitetystä lyijyn terveysperusteisesta raja-arvosta 5 µg/l. Juomavesidirektiivin 2184/2020 tämänhetkinen raja-arvo on 10 µg/l ja Suomen nykyisen raja-arvon 5 µg/l tulee täyttyä vasta 2036.

Yhteenvetona THL toteaa, että vesilaitteistoissa käytetyistä messinkimateriaaleista ei ole liuennut raja-arvon ylittäviä pitoisuuksia lyijyä talousveteen. Messinkimateriaalien käyttökielto ilman mitattujen pitoisuuksien huomiointia käytännössä mitätöisi raja-arvojen merkityksen talousvedestä aiheutuvan terveysriskin arvioinnissa. **Kokonaisuus huomioiden talousvedestä saatavan lyijyn merkitys herkimpään terveysvasteeseen, eli lasten älylliseen kehitykseen, on hyvin pieni. Sinkinkatoa kestävien messinkiseoksien käyttökiellolle ei ole Suomessa terveydellisiä perusteita**.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Tutkimusprofessori Anne Hyvärinen

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/6bf7c51d-997e-49a2-97d3-360b6ca73e17
visma sign
www.vismasign.com

Panu Rantakokko

15.11.2023

Liite 1. Lyijyn talousvesiseurannan tulokset vuosilta 2014-2021

LYIJYN KEMIALLISTEN LAATUVAATIMUSTEN TÄYTTYMINEN

Raja-arvo	Vuosi	N	N > raja-arvo	Keskiarvo (µg/l)	Suurin tulos (µg/l)
10 µg/l	2014	533	0	0,1	5
	2015	567	0	0,1	7
	2016	575	0	0,1	5
	2017	550	0	< 1	6
	2018	566	1	< 1	19*
	2019	593	0	< 1	10
	2020	589	0	0,3	5
	2021	542	1	0,4	15*
YHTEENSÄ		**4 515**	**2**		

* Kiinteistön putkistojen vähäinen käyttö ja/tai vanha putkisto, juoksuttamaton näyte. Juoksutetun näytteen tulos alitti raja-arvon.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/6bf7c51d-997e-49a2-97d3-360b6ca73e17
visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 2 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 2 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 2 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 2 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 2 sider før denne side

Markku Petteri Tervahauta
b1d710af-f36e-4d3c-a625-3600bee6d7ef - 2023-11-15 10:56:58 UTC +02:00
BankID / MobileID - 574094f5-cfcb-4a77-9822-4926f062cf03 - FI

ANNE HYVÄRINEN
acdc6785-d41f-477f-ae0f-e7b79d47717e - 2023-11-15 12:53:27 UTC +02:00
BankID / MobileID - 9e5a5ad2-bc51-4e55-add1-f9f2a617ba38 - FI

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende